

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

47. Capitula quid possint in singulos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

QVÆSTIO XLVII.
Collegia five capitula an iurisdictionem habeant in Capitulares.

S U M M A R I U M.

1. Par in parem non habet imperium.
2. Capitula habent iurisdictionem in capitulares.
3. Requiritur tamen quadam necessaria.
4. Capitula possunt ratione simplicis contramacia suspendere Canonicum & privare fructibus, imo etiam si opus sit, excommunicare.
5. An hac iurisdictione competat accumulativè vel privativè.
6. Quid de Decanis.
7. Decani habent iurisdictionem quasi ordinariam.
8. De consuetudine Francie, Decani exercent iurisdictionem in capitulares.
9. Electus à Collegio, exercet iurisdictionem in collegas.
10. Decani dicuntur Pralati.
11. Apud Leodienses Decani coercionem cumulativam duntaxat habent in Canonicos.
12. Decretum Cleri Secundarii Leodiens. quoad coercionem exemptorum.
13. Laudatur Leodiensis Civitas à Pietatis Religione, Cleri frequentia.

1 Collegium seu Capitulum non habere iurisdictionem in singulos de Collegio nisi adsit consuetudo juri contraria, aperte testatur Abbas ca. cum causa nu. 7. de officio deleg. Ratio est, quia parem in parem iurisdictionem non habere manifeste jure dispositum est, l. penult. ff. de arbit. l. nam Magistratus ubi glo. ff. eod. Ideo delegatus dicitur iurisdictionem exercere non posse in suam collegam & Canonicos, citare non posse suos Conanonicos, sed tantum rogare ut certo termino adsint. *Man-dosius tract. de monitoriis quest. 60. n. 19. & 21.*

2 Quibus tamen non obstantibus, dico capitula seu collegia ab Ecclesia approbata iurisdictionem habere & excommunicare posse. *Gregor. Sayrus in Theol. Theolog. Moralibus lib. 1. ca. 6. n. 17.* qua in re tamen plura requiruntur quæ apud Gregor. Sayrum loco jam citato continentur.

3 Primò, ut vocentur omnes facultatem habentes dando suffragium, Secundò ut saltem duæ partes conveniant, qui volunt, debent, aut possunt interesse. *Abb. cap. cum inter universus n. 9. de elect. cap. cum inter Canonicos n. 6. eod. tit. latus in cap. cum omnes n. 11. 12. 13. de constit.* Tertio, ut de censura ferenda simul deliberent & decernant, alioquin à collegio factum non censetur. *Abb. cap. gratum n. 7. de potest. Pralat. iii. gloss. in l. si cui ff. quod cuiusque universi glo. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. lib. 6. late Felin.*

Felin. d. cap. cum omnes n. 2. q. 4. Et in cap. dilectus n. 6. de Simonia. Quarto, ut major saniorque pars eorum qui conveniunt & facultatem suffragandi habent, ad censuram ferendam conveniant, major autem saniorque pars intelligitur respectu habito ad totum collegium congregatum. *Arg. cap. Ecclesia vestra de elect. ubi glo. verb. dirigebant.* Et cap. 3. de his que fiunt a maiore parte capituli. *Abb. cap. quia propter n. 7. Et in d. cap. Ecclesia vestra n. 2. Et in cap. in generali in pr. eod. tit. de elect.* Quippe sicut hæc requiruntur ut aliquid valide à collegio explicetur, ita etiam ut censura aut jurisdictionis actus decernatur. *Sayrus d. cap. 6. n. 17. Et seq.*

Unde his concurrentibus apud Bellameram conclus. 244. conclusum est, Capitula posse ratione simplicis contumaciæ suspendere Canonicum sive capitularem, & suspendi fructus abjudicare, & si opus sit, etiam excommunicare. *Abb. ca. cum contin. qui col. 9. de foro compet. Guymet. ad prag. sanct. tit. de concubinis §. quod si in glo. verb. perinet per c. quanto de offic. ord. Eleganter Mohedanus decis. 2. de foro compet. Paponius decis. lib. 1. tit. 3. des Chapures arresto 3. Sayrus d. n. 17. Et novissimè Jo. Wamefius cons. 63. n. 3. to. 1. per cap. irrefragabili ubi Fel. in pr. de offic. ord. tradidit, iure communium criminum & excessuum coercionem capitul. s. permissam esse: utrum autem accumulative an private hæc jurisdictione competat, late videri poterunt Doctores in cap. pastoralis ca. irrefragabili de offic. ord. Wamef. d. n. 3.*

Quid autem de Decanis collegiorum, an jurisdictionem habeant in collegas, non incongrue hic disquiri potest. De Decanis (quos in Francia & Hispania eos esse refert Hostiensis ca. dilecto de appell. qui in confessu & suffragiis aliis præfunt) pauca in scripto iure referri censuit Guymet. ad prag. sanct. tit. quomodo Divinum officium sit celebrand. §. super his in glo. verb. Decanus.

Nihilominus tamen, cum sint Prælati Ecclesiarum collegiarum, eos jurisdictionem quati ordinariam habere in singulos de collegio, non absque ratione cum Cardinali respondemus. *Card. in Clem. 1. §. ne igitur nu. 4. 5. 6. Et seq. de celebrat. miss. Guymet. d. glo. in verb. Decanus per cap. cum ab. Ecclesiarum de offic. ord. Et cap. ex parte de clerico non resid. Habet enim Decanus curam animarum ca. dudum 2. de prebend. cum dignitate. cap. super specula, ne Clerici vel Monachi, & ideo sacris interdicit. cap. dilecto de appell. excommunicat. c. dilecto de sent. excom. in 6. & consequenter opinione non paucorum jurisdictionem ordinariam habet, licet Episcopo inferiorem. glo. ca. cum ab Ecclesiarum de offic. ord. Azorius de iustitia & iuris par. 2. cap. 17. lib. 3.*

Ideo censuit Hostiensis in c. dilectis de appellat. Decanos Ecclesiarum totius Regni Franciæ jurisdictionem exercere in Capitulares. *Guymet. d. glo. verb. Decanus à quo dissentire non videtur Panormitanus in d. cap. cum ab Ecclesiarum n. 5. cum Apost. 2. asserens, quod electus à collegio vel universitate habet jurisdictionem ordinariam in illos de Collegio, quod non modò extendit ad omnia collegia Ecclesiastica, sed etiam ad Sæcularia, ita tamen ut cum Episcopo in concursu jurisdictionis præ-*

ventioni sit locus. *Abb. ibid. n. 9.* nisi ejusdem collegia, ut Leodii sint Exempta. Confirmatur, quia Decanatus dicitur Ecclesiastica dignitas, quæ non censetur esse sine jurisdictione. *Jo. de Selua tract. de beneficio par. 5. quest. 2. n. 57. Abbas c. de multa n. 2. de prebendis. Imò propriè & strictè Decani appellantur Prælati. Jo. de Selua d. n. 57. late Stapuleus de gratiis & expectativis §. transeo nunc ad dignitates vol. 14. fol. 12. Abbas d. n. 21.*

10 Pleiisque tamen in locis in quibus jus exemptionum viget, Decani habent dumtaxat coercionem in Canonicos cumulative cum Capitulo, ut Leodii, ubi non vultus Cleri Secundarii decreto sic statutum est. Decani & Capitula & superiores quibus jus corrigendi competit infra octo dies à commisso per aliquem suppositum suum delicto, de illo cognoscant, & infra mensem subsequenter, indicto ad hoc specialiter Capitulo, illud puniant seu justitiam administrent, quando ad Capitulum spectat correctio, sine ulla conniventia vel collusionione: alioqui si infra dies octo non inceperint, vel infra mensem non terminaverint, liberum fisco procedere vel per viam inquisitionis, vel accusationis, prout delicti qualitas exegerit.

11 Fiscus agere volens, non promovebit inquestam, nec emitter articulos, nisi casum Deputatis communicaverit, à quibus vel eorum aliquo eæ Inquestæ vel articuli debent admitti, priusquam Fiscus agere possit. Ne autem difficile & tardiosum sit omnium Capitulorum Deputatis sæpius congregari, deputabunt à Clero quatuor, qui ad singulos casus unum ex se nominabunt, coram quo formetur processus usque ad sententiam exclusive. Quo formato acta omnia referentur ad congregationem generalem Cleri apud S. Petrum, per omnium Capitulorum tam intraneorum, quam extraneorum Deputatos examinanda, ex quibus ante recessum à dicta congregatione S. Petri causa terminabitur.

A sententia vel decreto desuper lato nen cadet nec admittetur appellatio, sed statim lato Decreto Capitulum vel superior delinquentis ex primis & promptioribus ejus fructibus multam, ad quam facta erit condemnatio, ad manus alicujus ad id deputandi deponat, ex qua satisfiat Fisco & aliis oneribus necessariis & si quis causam dederit inquestæ, præter multam delicti condemnatur, arbitrio comubium deputatorum in expensis processus.

Ac ne bis super eodem crimine agatur, tenebitur sic correctus infra quindecim dies à lato decreto illius copiam Authenticam uni ex quatuor deputatis supradictis intimare, alioquin hoc termino elapso sibi imputet, si fiant ulteriores sumptus.

Detecta autem per Congregationem alicujus conniventia vel collusionione notabili, quod scilicet delinquens non fuerit juxta enormitatem delicti sufficienter per Capitulum aut Superiorem suum punitus, liberum erit Fisco ad mandatum dictæ congregationis contra eundem delinquentem procedere ad pœnam condignam.

Hactenus decretum Cleri Secundarii Leodienf. de mense Februario 1617. quod ideo

ideo scriptis meis insertum volui, tum ut fidem prædictis adstruerem, tum ut palam facerem, quanto studio Clerus noster qui præ cæteris Europæ nationibus tanto nobilior & spectabilior est, quo jam ab annis octingentis & amplius continuè floruit in fide Apostolica Romana, unde dicta est legitima sanctæ Romanæ Ecclesiæ filia, & etiamnum floret, dum salutaribus istis scitis studet avitam pietatem & religionem laram rectam conservare. De qua etiam exteræ nationes attestantur, nullum esse in orbe Christiano locum.

Quo plura emineant templa sacra Deo.

quod ante annos quadringentos vidit eruditissimus Franciscus Petrarcha dum civitatem hanc prætergrediens, illud elogium ei reliquit. Vidi Leodium insignem Clero locum.

Plane insignem, ut qui Canonicorum collegia habeat undecim: Abbatis virorum sex: Prioratus sex: conventus virorum mendicantium octo: Abbatis Sanctimonialium duas: Conventus Monialium octo: Sacella publica duodecim: Paroecias triginta duas: Xenodochia quindecim: Beginagia quinque: atque ista omnia in ipsa Civitate & Suburbii: nam in Diœcesi passim exuberant collegia quæ Canonico-rum, & Canonissarum, quæ Religiosorum, quæ Virginum Sanctimonialium, ut vere patria ista jam ab antiquo Paradisus Clericorum nuncupetur: idque non tam à compo- sito censu quo Clerus dotatus est, quàm ab insigni pietate, qua multifariam commendatur, cum in illa legantur extitisse octoginta quinque seu viri seu mulieres, relati in numerum sanctorum.

QUÆSTIO XLVIII.

Quis sit ordinarius seu Diœcesanus Exemptorum.

Paucis dicimus, quod Papa, ne dentur Acepali sine Rege sine capite sicut locuta: Franc. ca. autoritate & in hibemus vers. in glossa de priv. in 6. cap. nulla ratio- ne dist. 93. Rebuff. de privileg. Schol. priv. 164. n. 6. Gomezus ad reg. Cancell. de infirmis reg. par. 1. quæst. 5. *Mitis in repert. verb. prescribere nemo potest.* Ideo qui ab Imperato- re se Exemptos neminem recognoscere asserunt, coram Papa jure conveniri poterunt. Fel. cap. novit. nu. 4. ubi Abb. nu. 26. cum addit de judic. Fel. cap. Epistola nu. 1. de probat. Abb. cap. grave n. 1. de offic. ord.

QVÆ.